

Kuntatalouden kehitys vuoteen 2023

Päivitetty 7.10.2019

Lähde: Kuntaliiton laskelmat, Syksyn 2019
kuntalousohjelma (7.10.2019)

Mikko Mehtonen

7.10.2019

357; 5%

Kokonaistaloudelliset ennusteet ja taustaoletukset

<u>muutos-%</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>
BKT, määrän muutos 1)	3,1	1,7	1,5	1,0	0,9	0,9	0,7
Palkkasumman muutos	2,4	4,1	3,7	3,6	3,2	2,6	2,3
Yleisen ansiotason muutos	0,2	1,7	2,7	3,1	2,9	2,8	2,7
Työttömyysaste	8,6	7,4	6,5	6,3	6,2	6,3	6,5
Kuluttajahintojen muutos	0,7	1,1	1,1	1,4	1,7	1,7	1,7
Valtionosuusindeksin muutos 2)	-0,5	1,4	2,3	2,7	2,6	2,5	2,5
Kuntien ansiotason muutos	-1,1	1,4	3,6	3,6	2,9	2,8	2,7

Ennuste kevät 2019:

<u>muutos-%</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>
BKT, määrän muutos	2,7	2,3	1,7	1,4	1,2	1,0	0,7
Palkkasumman muutos	2,2	4,7	4,0	3,7	3,4	2,8	2,6
Yleisen ansiotason muutos	0,2	1,8	2,8	3,3	3,1	3,0	3,0
Työttömyysaste	8,6	7,4	6,3	6,1	6,0	6,1	6,3
Kuluttajahintojen muutos	0,7	1,1	1,2	1,5	1,7	1,8	1,8
Kuntien kustannustason muutos	-1,1	1,4	2,4	3,0	2,7	2,6	2,5
Valtionosuusindeksin muutos	-0,5	1,4	1,6	2,7	2,7	2,6	2,5
Kuntien ansiotason muutos	-1,1	1,3	3,6	3,8	3,1	2,8	2,8

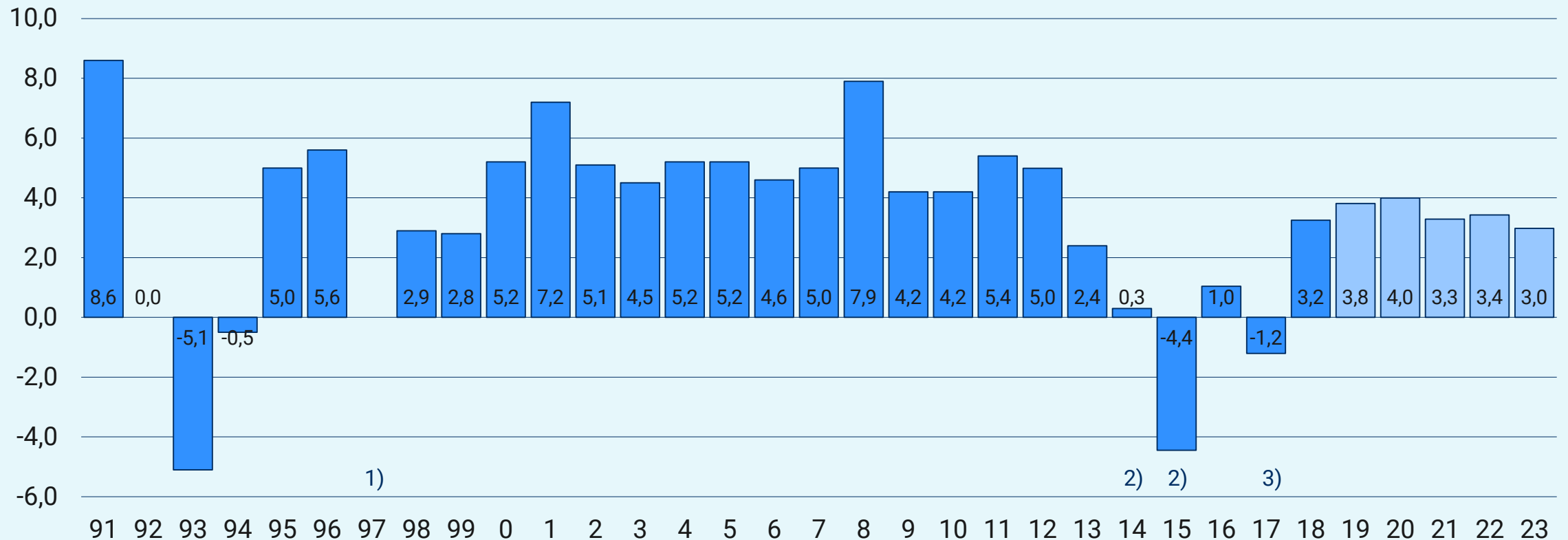
- 1) Luvuissa on huomioitu TK:n 20.9.2019 päivittämä BKT:n taso.
 2) Indeksissä on huomioitu lomarahojen palautuminen vuosina 2019-2020.

Kuntien ja kuntayhtymien bruttomenot, mrd. €

	2017 1)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Toimintamenot	36,68	37,87	39,32	40,89	42,23	43,68	44,98
- Henkilöstömenot	20,20	20,60	21,12	21,97	22,65	23,38	23,97
- Palkat	15,88	16,37	16,91	17,61	18,16	18,74	19,21
- Muut henkilöstömenot	4,32	4,24	4,21	4,36	4,49	4,64	4,76
- Ostot (materiaalit ja palv.)	13,05	13,58	14,33	14,96	15,53	16,13	16,72
- Avustukset	2,19	2,24	2,35	2,37	2,39	2,43	2,47
- Muut toimintamenot	1,24	1,45	1,51	1,59	1,66	1,74	1,82
Rahoitusmenot, brutto	0,31	0,31	0,36	0,30	0,32	0,37	0,43
Investoinnit	4,63	4,84	5,19	5,37	5,50	5,58	5,57
Yhteensä	41,61	43,02	44,86	46,56	48,05	49,63	50,98
Muutos-%:							
Toimintamenot	-1,2	3,2	3,8	4,0	3,3	3,4	3,0
- Palkat	-0,3	3,1	3,3	4,2	3,1	3,2	2,5
- Ostot (materiaalit ja palv.)	4,0	4,1	5,5	4,4	3,8	3,9	3,7
Menot yhteensä	-0,5	3,4	4,3	3,8	3,2	3,3	2,7

1) Vuonna 2017 toimintamenoja (sekä toimintatuloja ja valtionosuuksia) supistaa perustoimeentulotuen laskennan ja maksatuksen siirto Kelalle. Vaikutus toimintamenoihin on noin -700 miljoonaa euroa. Vuosina 2018 ja 2019 kiky-sopimuksen arvioidaan hillinneen menojen kasvua yhteensä noin 300 miljoonalla eurolla.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen kasvuprosentit

1) Mm. opetustoimen ylläpitäjämallin johdosta vuosi 1997 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa

2) Vuosina 2014-2015 toimintamenojen kasvua hidastaa kunnallisten ammattikorkeakoulujen sekä liikelaitosten yhtiöittäminen.

Lisäksi vuonna 2015 menojen tasoon vaikuttaa tilastouudistus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi ollut vuosina 2014 ja 2015 noin 1 %.

3) Vuonna 2017 toimintamenoissa näkyy perustoimeentulotuen maksatuksen ja laskutuksen siirto

Kelalle sekä kiky-sopimus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi noin 1 %.

Kuntien verotulot, mrd.€

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Verolaji							
Kunnallisvero	18,90	18,76	19,10	20,28	20,99	21,71	22,37
Yhteisövero	1,87	1,86	1,91	2,00	2,10	2,17	2,23
Kiinteistövero	1,77	1,81	1,88	1,92	1,94	1,96	1,99
Verotulot yhteensä	22,55	22,43	22,89	24,20	25,03	25,84	26,59
Muutos-%:							
Kunnallisvero	0,2	-0,8	1,8	6,2	3,5	3,4	3,0
Yhteisövero	22,0	-0,6	2,9	4,7	5,0	3,3	2,8
Kiinteistövero	4,3	2,2	3,7	2,1	1,0	1,0	1,5
Verotulot yhteensä	2,0	-0,5	2,1	5,7	3,4	3,2	2,9
Tuloveroprosentti, keskim.	19,90	19,84	19,88	19,88	19,88	19,88	19,88
Yhteisöveroprosentti	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Osuus yhteisöverosta, %	30,34	31,35	31,30	31,30	31,30	31,30	31,30

Lähde: Vuosi 2017 ja 2018 Tilastokeskus
 Vuosien 2019-2023 arviot Kuntaliitto 7.10.2019 (Päivitetty 9.10)

Kuntien ja kuntayhtymien talous, mrd.€ (painelaskelman mukaan)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Toimintakate	-27,50	-28,55	-29,88	-31,27	-32,49	-33,74	-34,84
Verotulot	22,55	22,43	22,93	24,44	25,01	25,77	26,52
Käyttötalouden valt.os. 2)	8,54	8,50	8,53	9,43	9,89	10,33	10,67
Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,37	0,32	0,37	0,36	0,32	0,28	0,16
Vuosikate	3,96	2,70	1,95	2,97	2,74	2,64	2,50
Poistot	-2,82	-2,82	-2,92	-3,02	-3,12	-3,22	-3,32
Satunnaiset erät, netto	0,14	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07
Tilikauden tulos	1,28	-0,04	-0,90	0,03	-0,31	-0,51	-0,75
Tulorah. korjauserät	-0,53	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57
Tulorahoitus, netto	3,57	2,16	1,45	2,47	2,23	2,14	2,00
Investoinnit, netto	-3,46	-3,87	-4,18	-4,34	-4,52	-4,67	-4,66
Rahoitusjäämä ¹⁾	0,11	-1,71	-2,74	-1,87	-2,29	-2,53	-2,67
Lainakanta	18,42	19,44	22,25	24,19	26,54	29,14	31,88
Rahavarat	6,40	6,04	6,04	6,04	6,03	6,03	6,04

1) Rahoitusjäämä = Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus + investoinnit, netto

Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

2) Valtionosuuden vuoden 2019 tasoon ei sisälly 237 milj. euron lisäys, jonka maksamisen kunnille hallitus päätti aikaistaa vuodelle 2019.

Lähde: Vuodet 2017 ja 2018

Tilastokeskus,

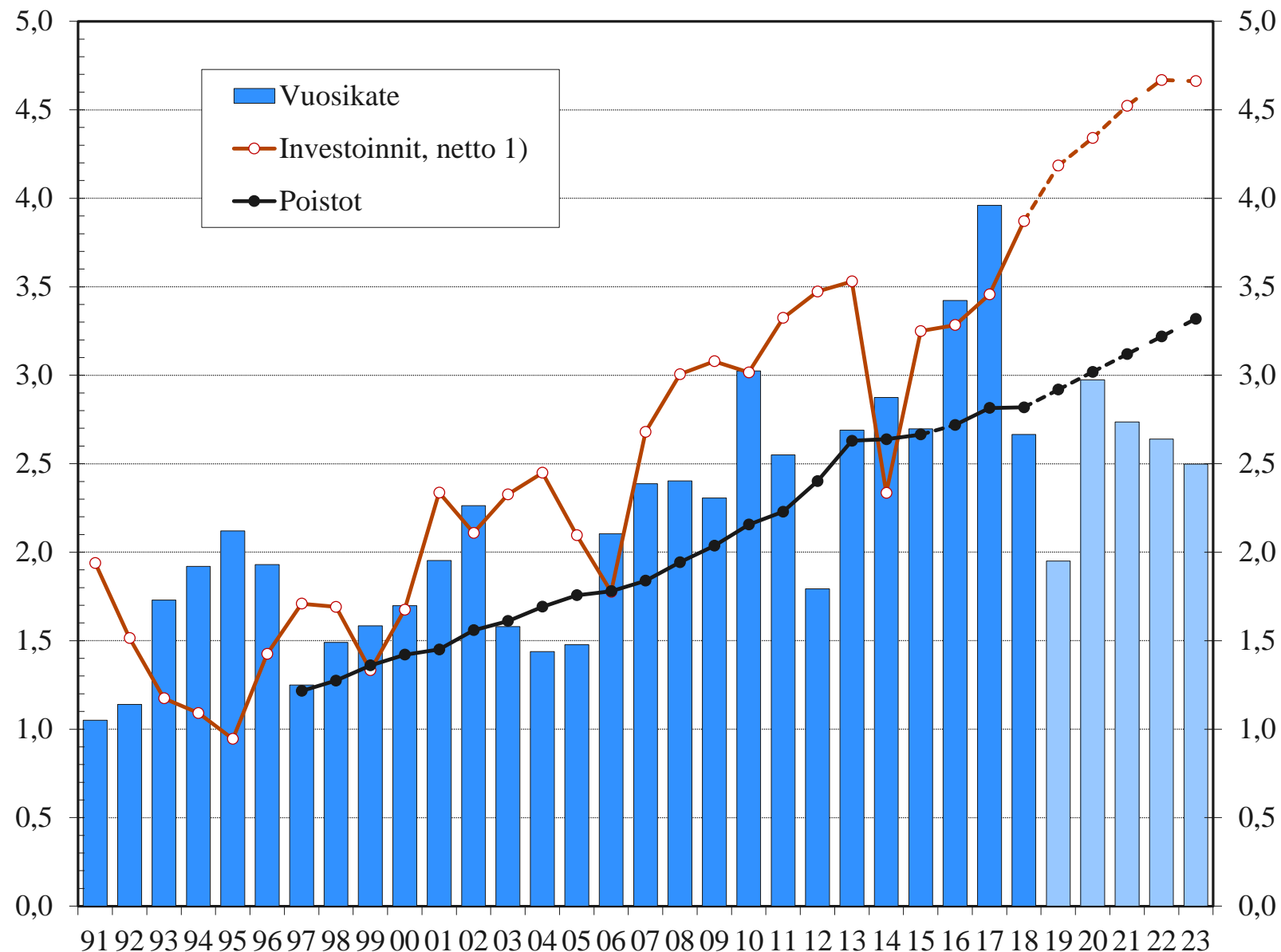
Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

Kuntasektorin vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾ 1991-2023 (painelaskelman mukaan) mrd.€

1) Investoinnit, netto =
Käyttöomaisuusinvestoinnit - rahoitusosuudet
- käyttöomaisuuden myyntitulot.

Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon
vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten
yhtiöittäminen.

Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus,
Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

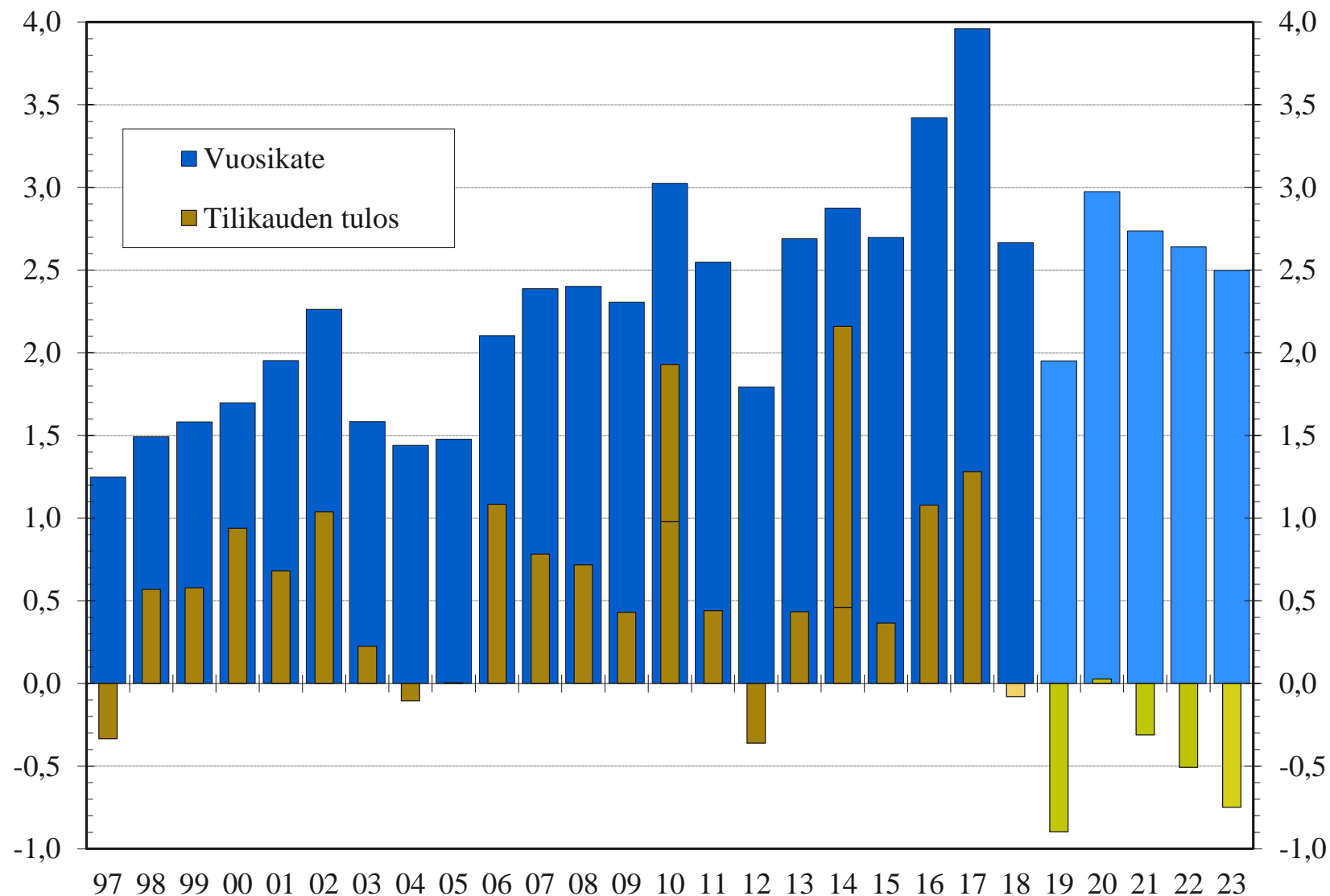

Kuntasektorin vuosikate sekä tilikauden tulos

(painelaskelman mukaan)
mrd.€

Vuonna 2010 tilikauden tulos sisältää HSY:n perustamisesta johtuvaa pääkaupunkiseudun kuntien saamaa kirjanpidollista myyntivoittoa noin 0,95 mrd. euroa.

Vuonna 2014 kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen paransi tilikauden tulosta noin 1,7 mrd. euroa.

Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus,
Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

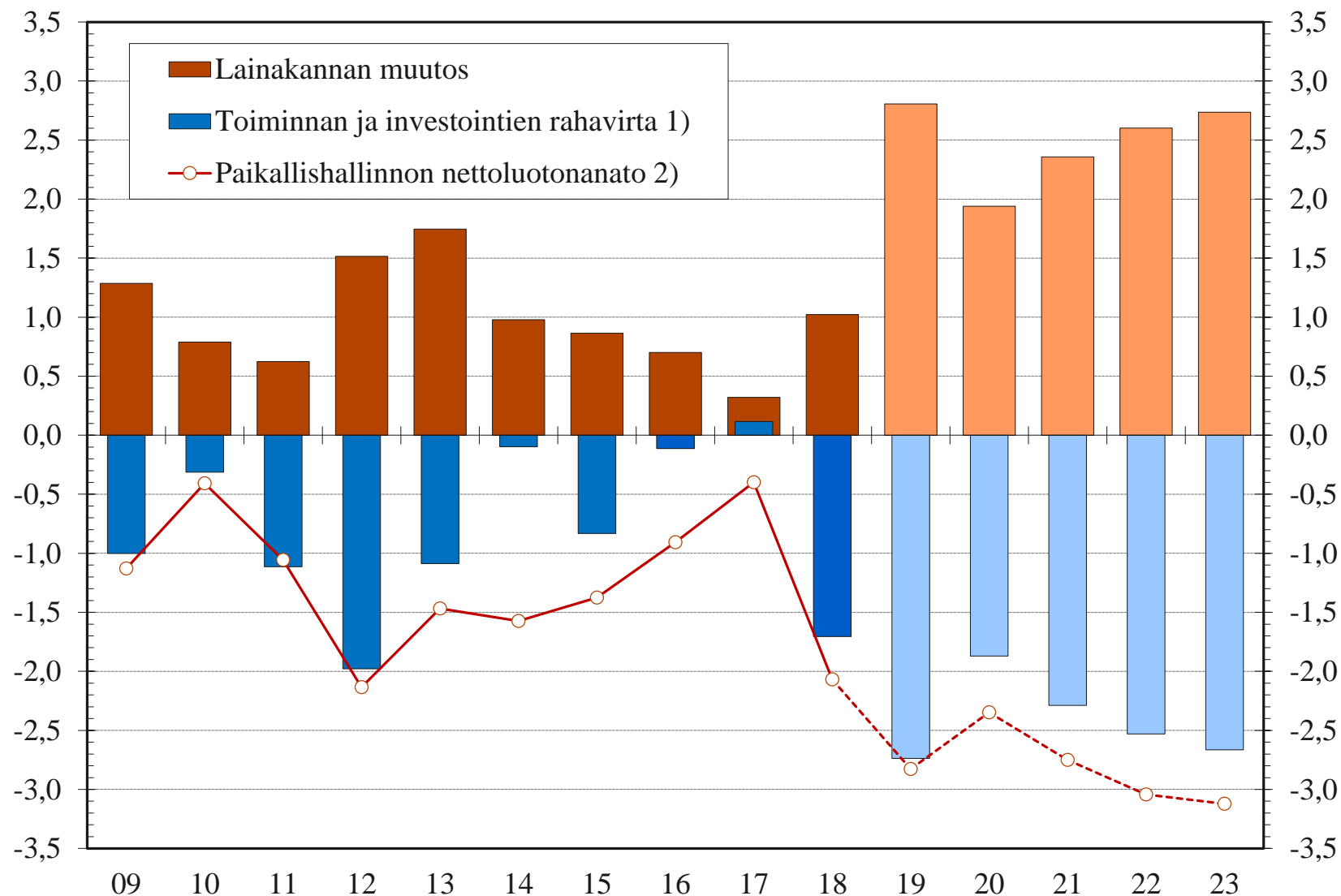

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta, paikallishallinnon nettoluotonanto sekä lainakannan muutos (painelaskelman mukaan) mrd. €

1) Alijäämäinen (neg.) rahavirta ilmaisee, että menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai lainalla. Ylijäämäinen (pos.) rahavirta ilmaisee, kuinka paljon varoja jää antolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

2) Nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus, Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

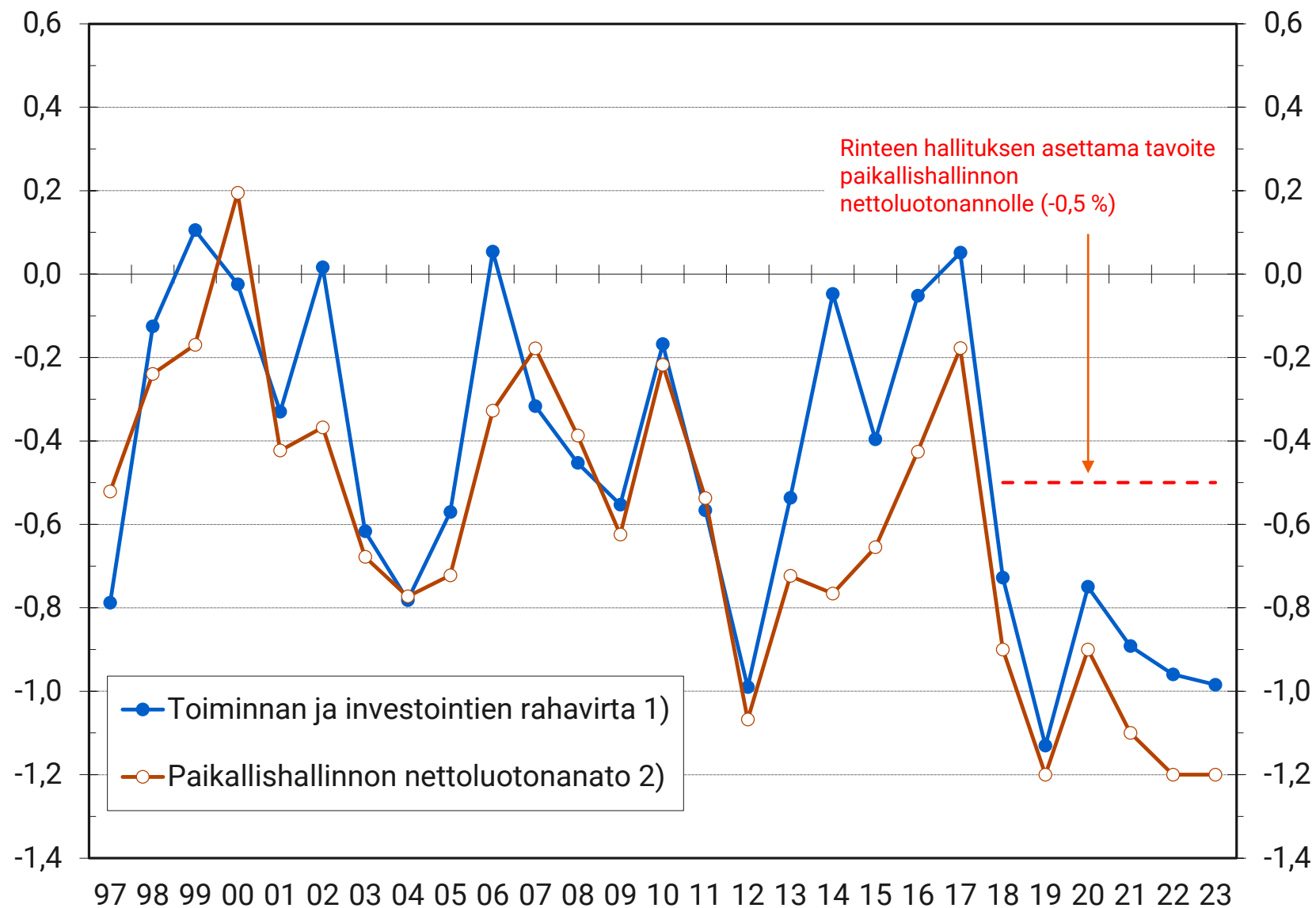

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta sekä paikallishallinnon nettoluotonanto

(painelaskelman mukaan)
% BKT:sta

1) Toiminnan ja investointien rahavirta kuntien tilinpidon mukaan= Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto
Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulo-rahoituksen korjauserät

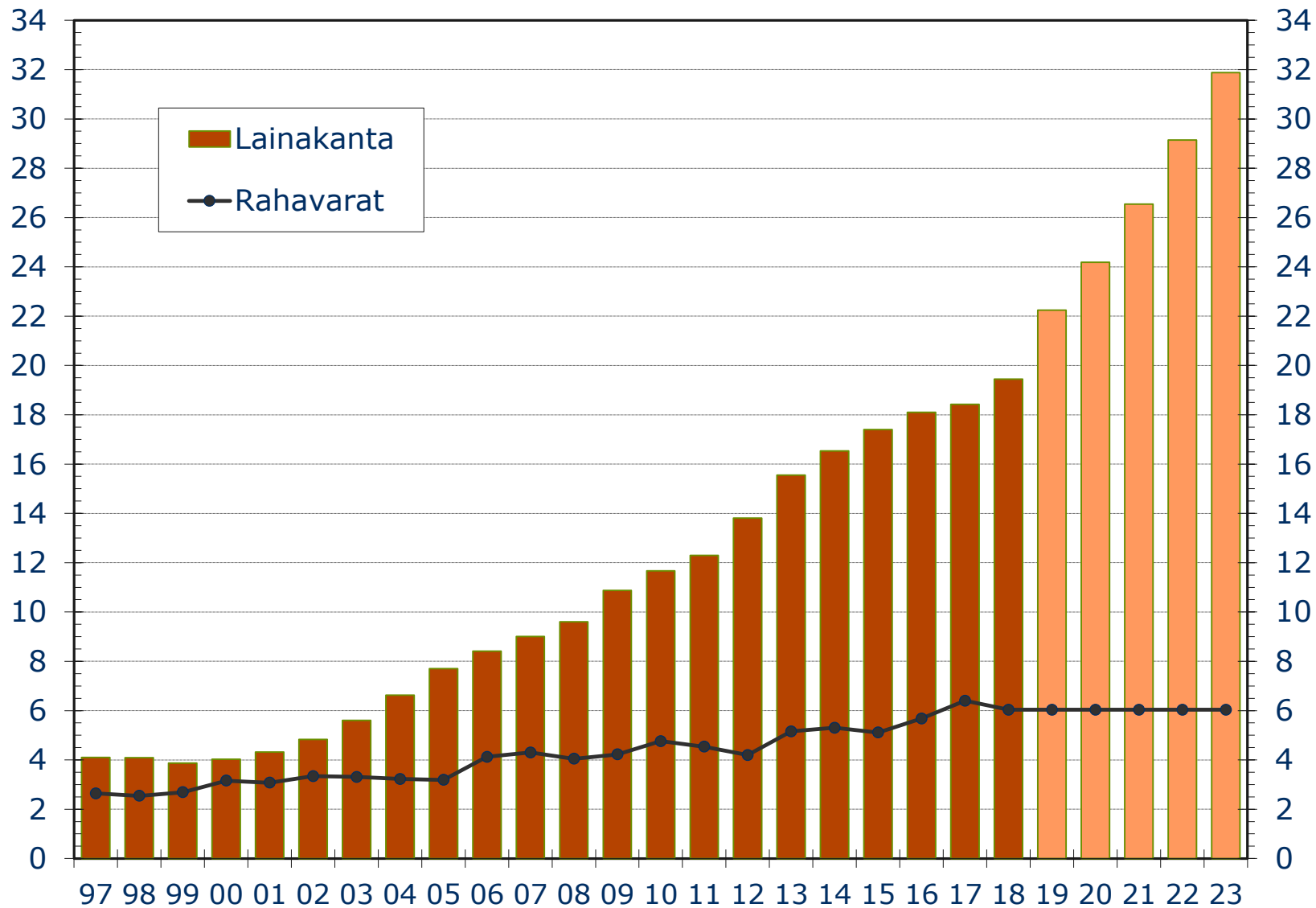
2) Paikallishallinnon nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan= Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus,
Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat

mrd. €
(painelaskelman mukaan)

Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus,
Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelma

mrd.€

Tuloslaskelman erä	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Toimintatulot	9,22	9,30	9,43	9,62	9,74	9,94	10,14
Toimintamenot	-36,72	-37,87	-39,32	-40,89	-42,23	-43,68	-44,98
Toimintakate	-27,50	-28,57	-29,88	-31,27	-32,49	-33,74	-34,84
Verotulot	22,55	22,43	22,93	24,44	25,01	25,77	26,52
Valtionosuudet	8,54	8,50	8,53	9,43	9,89	10,33	10,67
Rahoituserät, netto	0,37	0,31	0,37	0,36	0,32	0,28	0,16
Vuosikate	3,96	2,67	1,95	2,97	2,74	2,64	2,50
Poistot ja arvonalent.	-2,82	-2,82	-2,92	-3,02	-3,12	-3,22	-3,32
Satunnaiserät, netto	0,14	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07
Tilikauden tulos	1,28	-0,08	-0,90	0,03	-0,31	-0,51	-0,75
muutos-%:							
Toimintatulot	-1,4	0,9	1,4	2,0	1,2	2,1	2,0
Toimintamenot	-1,1	3,1	3,8	4,0	3,3	3,4	3,0
Verotulot	2,0	-0,5	2,2	6,6	2,3	3,0	2,9
Valtionosuudet	-3,3	-0,5	0,4	10,6	4,9	4,4	3,3

Lähde: Vuodet 1991-2018 Tilastokeskus,
Vuosien 2019-2023 arviot VM 7.10.2019

Kuntien ja kuntayhtymien rahoituslaskelma

mrd.€

Rahoituslaskelman erä	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	3,96	2,67	1,95	2,97	2,74	2,64	2,50
Satunnaiset erät, netto	0,14	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07
Tulorahoituksen korjauserät	-0,53	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-4,63	-4,84	-5,19	-5,37	-5,50	-5,58	-5,57
Rahoitusosuudet investointeihin ja investointien myyntitulot	1,19	0,97	1,01	1,03	0,97	0,91	0,91
Toiminnan ja investointien rahavirta	0,13	-1,71	-2,74	-1,87	-2,29	-2,53	-2,67
Rahoituksen rahavirta							
Antolainojen muutokset	-0,06	-0,04	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2,27	2,83	4,91	4,09	4,56	4,85	5,04
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2,01	-2,04	-2,10	-2,15	-2,20	-2,25	-2,30
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,12	0,22					
Rahavarojen muutos	0,72	-0,36					
Rahavarat 31.12.	6,40	6,04	6,04	6,04	6,03	6,03	6,04
Lainakanta 31.12.	18,42	19,44	22,25	24,19	26,54	29,14	31,88

Kuntatalousohjelman nostot syksyllä 2019

Antti Rinteen hallituksen ensimmäinen kuntatalousohjelma

- Kuntatalous heikkeni selvästi vuonna 2018
- Kuntatalous heikkenee edelleen vuonna 2019
  - Kuntatalouden menot kasvavat, mutta verotulojen kehitys heikompaa kuin keväällä arvioitiin. Valtionosuudet eivät lisäänty.
- Tilikauden tuloksella mitattuna kuntatalous tasapainottuu vuonna 2020, mutta kovan investointitason vuoksi velkaantuminen jatkuu nopeana
- Hallitus lisää ja laajentaa kuntien tehtäviä ja velvoitteita
- Kuntatalouden näkymät lähivuosille huolestuttavat
- Talouden sopeutus paine vaihtelee merkittävästi kuntakokoryhmittäin

Kuntatalousohjelma 2020–2023, Syksy 2019

Valtiovarainministeriön julkaisu – 2019:52

Kuntatalousohjelmaan sisältyvät keskeiset kuntataloutta koskevat linjaukset

- Paikallishallinnon (kuntatalouden) rahoitusasema tulee olla vuonna 2023 korkeintaan puoli prosenttia alijäämäinen suhteessa bruttokansantuotteeseen
  - Edellyttää noin 1,8 mrd. euron sopeutusta vuoden 2023 tasolla
- Vaikka hallituksen tavoitteena on tasapainottaa kuntataloutta niin se toimillaan lisää kuntatalouden menoja.
  - Kuntatalouden menorajoite, eli euromääräinen raja valtion toimista kuntatalouteen aiheutuvalla toimintamenojen muutokselle 2019-2023, on korkeintaan 520 miljoonaa euroa.
- Valtionosuus uusiin ja laajeneviin tehtäviin on luvattu 100 prosentin valtionosuus
- Veroperustemuutosten verotuotto-vaikutus kompensoidaan kunnille
- Osa hallituksen menolisäyksistä on pysyviä, mutta osa kertaluonteisia tulevaisuusinvestointeja. Tulevaisuusinvestointien valtionosuudet leikataan kuntataloudesta pois vuosina 2021-2023.